

KOŘENY STIGMATIZACE HIV POZITIVNÍCH HLEDEJME UŽ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Veronika Šikolová^{1,2}, Alena Fialová¹

¹ Státní zdravotní ústav, Praha

² Ústav ochrany a podpory zdraví, Masarykova univerzita, Brno

ÚVOD:

Infekce HIV s sebou přináší nejen zdravotní komplikace a nezbytnou léčbu, ale v širším společenském kontextu vede k řadě situací s negativním emočním nábojem v podobě stigmatizace. Setkáváme se s ní v rodinách, blízkém okolí, na úřadech, u zaměstnavatele a často i ve zdravotnictví. Stigmatizace vede ke znevýhodňování a izolaci HIV pozitivních. Na jejím vzniku se podílí nepřiměřený strach z nákazy způsobený neznalostí, nezájem a morální předsudky. Ve svém konečném důsledku pak stigma přispívá k šíření nákazy a nižší kvalitě života HIV pozitivních (UNAIDS, 2012).

METODIKA:

Dotazníkové šetření bylo realizováno pracovníky Státního zdravotního ústavu od března do června 2015 v náhodně vybraných školách v rámci celé ČR. Výběr škol z Rejstříku škol a školských zařízení (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015) byl proveden tak, aby se v každém z osmi regionů, odpovídajících územním celkům NUT II, zúčastnilo šetření minimálně 8 škol. Anonymní dotazníky určené žákům 7.–9. tříd základních škol a odpovídajících tříd víceletých gymnázií vyplnilo celkem 1627 respondentů. Administraci dotazníků provedli pracovníci Centra podpory veřejného zdraví. Postoje vůči HIV pozitivním byly zjišťovány prostřednictvím dotazů „Koupili byste si čerstvou zeleninu od HIV pozitivního prodejce?“ a „Myslíš si, že děti, které jsou HIV pozitivní, by měly mít možnost chodit do školy společně s dětmi, které jsou HIV negativní?“ (UNAIDS, 2015).

Data byla zpracována programem SPSS 23.0. Hladina statistické významnosti alfa byla u všech testů stanovena na 0,05. Byla vypočtena veličina Postoje, která je součtem dvou dotazníkových otázek. Dále byla testována závislost na znalostech o problematice HIV/AIDS. K testování závislosti znalostních otázek na postojích byl použit standardní Chí-kvadrát test.

ZÁVĚR:

Naše šetření poskytlo prvotní sondu do postojů žáků sedmých až devátých tříd vůči HIV pozitivním. Ačkoli se jednalo pouze o dílčí část dotazníku zaměřeného obecně na problematiku HIV/AIDS, výstupy ukazují velkou rezervu v postojích vůči HIV pozitivním. Můžeme z něj usuzovat na včasné formování stigmatizace již na základních školách. Výuka problematiky HIV/AIDS na českých školách tak volá po citlivějším přístupu zohledňujícím HIV pozitivní.

V budoucnu bude vhodné situaci podrobněji analyzovat a zaměřit pozornost na postoje vůči HIV pozitivním, např. rutinní evaluací zdravotně výchovných programů, které by neměly být zaměřeny pouze na znalosti a měly by poskytovat i širší nadstavbu ve smyslu vnímání infekce jako komplexního celospolečenského problému. Totéž platí v oblasti dalšího vzdělávání pracovníků primární prevence a učitelů.

POUŽITÁ LITERATURA:

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Rejstřík škol a školských zařízení [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015 [cit. 2015-07-15].

Dostupné z: <http://rejskol.msmt.cz/>.

ŠIKOLOVÁ, V., FIALOVÁ, A. Výsledky dotazníkového šetření k výuce problematiky HIV/AIDS

na základních školách a víceletých gymnáziích [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2015 [cit. 2015-08-25]. Dostupné z: <http://www.prevencehiv.cz/dokumenty/vyzkum/dotaznikove-setreni.pdf>.

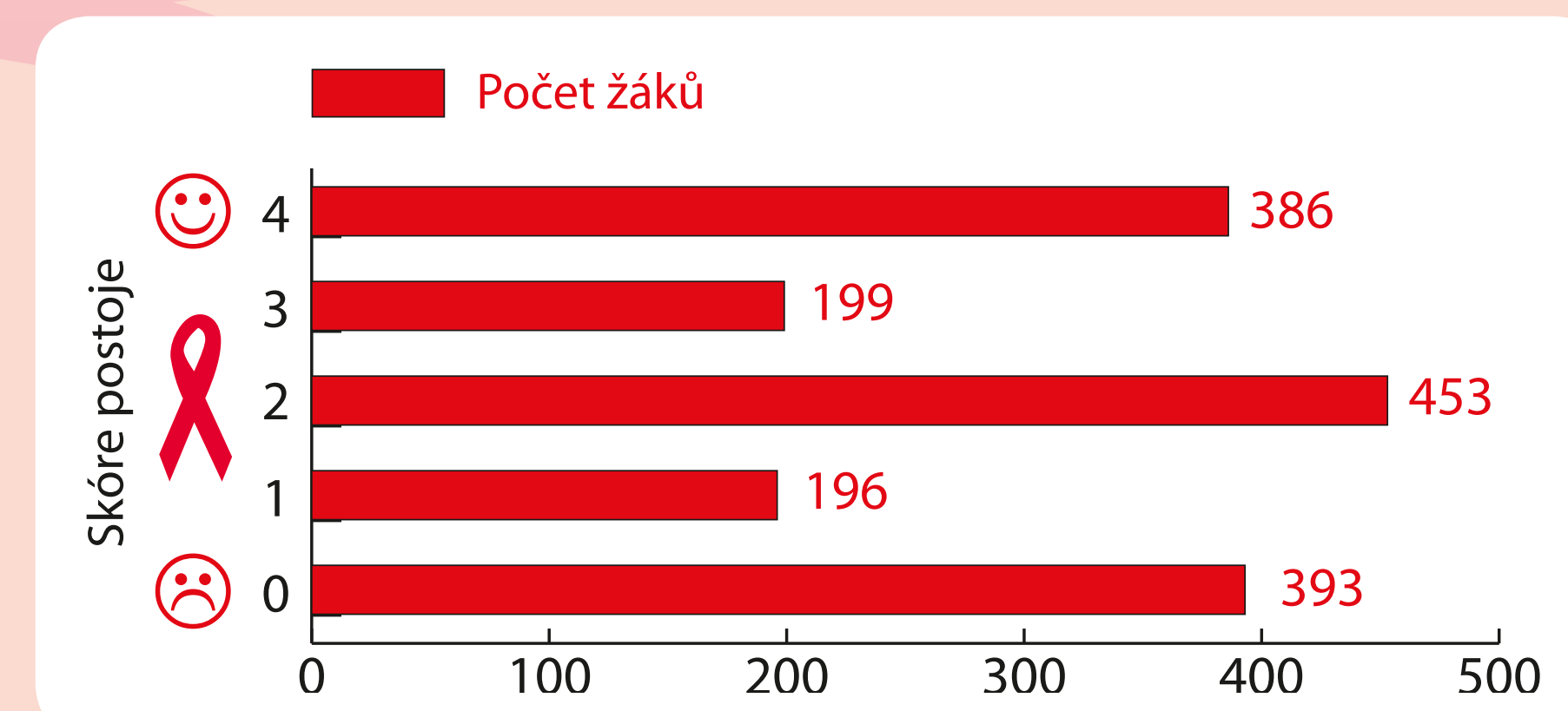
ŠIKOLOVÁ, V., STUPKA, J., DUGOVIČOVÁ, V. Hádej, kdo jsem! 2. vyd. Liberec: Geoprint, 2015. ISBN 978-80-7071-341-9.

V našem příspěvku jsme se zaměřili na zmapování postojů vůči HIV pozitivním u žáků základních škol a víceletých gymnázií v rámci celorepublikového dotazníkového šetření, jehož hlavním cílem bylo zjištění úrovně znalostí z oblasti problematiky HIV/AIDS (Šikolová, Fialová, 2015). Zajímalo nás, jestli lze již na základní škole vypořádat zárodky stigmatizace, a za tímto účelem jsme do našeho dotazníku zahrnuli položky související s postoji vůči HIV pozitivním.

VÝSLEDKY:

Na dotaz „Koupili byste si čerstvou zeleninu od HIV pozitivního prodejce?“ odpověděla kladně méně než jedna třetina žáků (500 žáků, tj. 31,0 %), 797 žáků (49,4 %) odpovědělo ne a 316 (19,6 %) odpovědělo nevim.

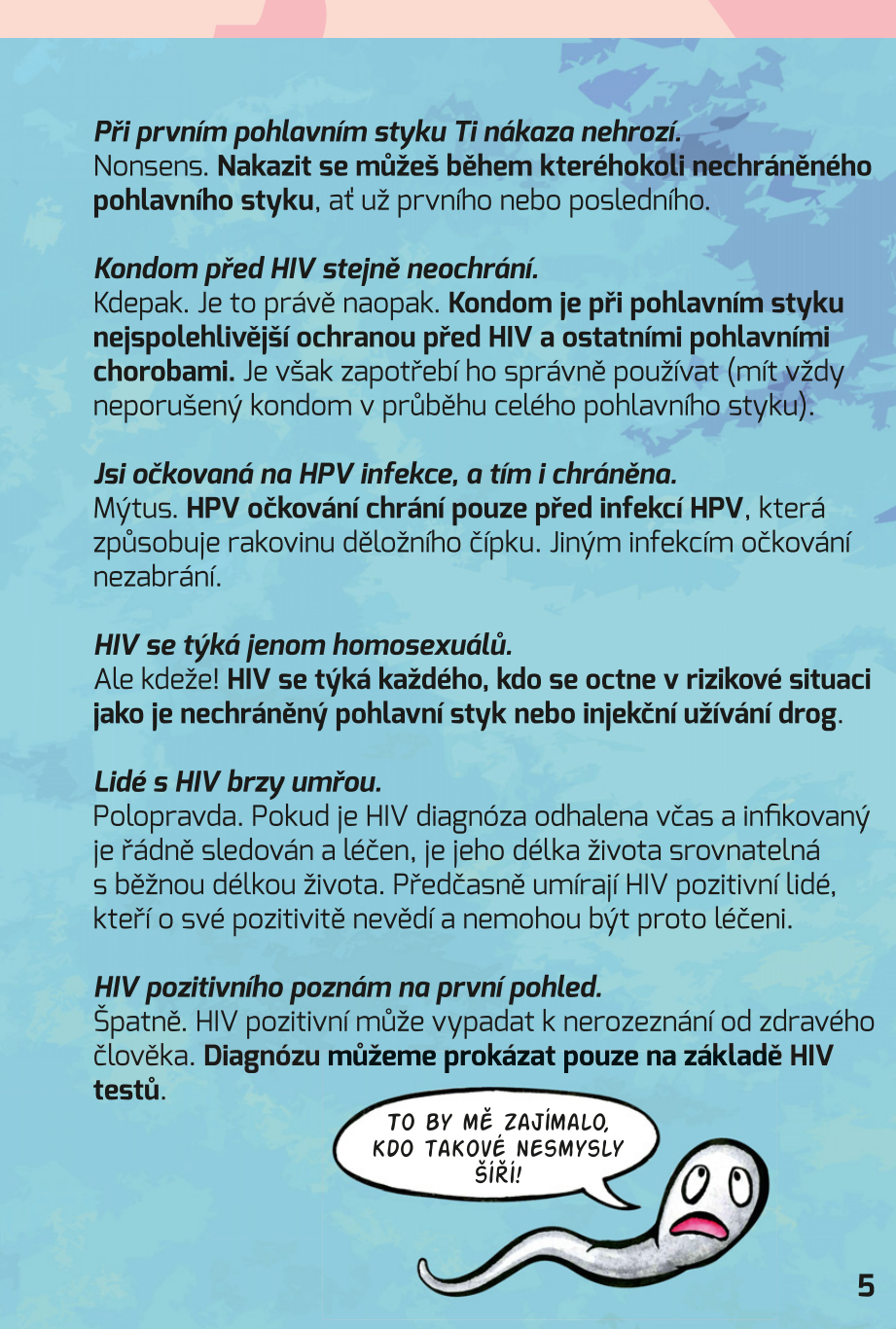
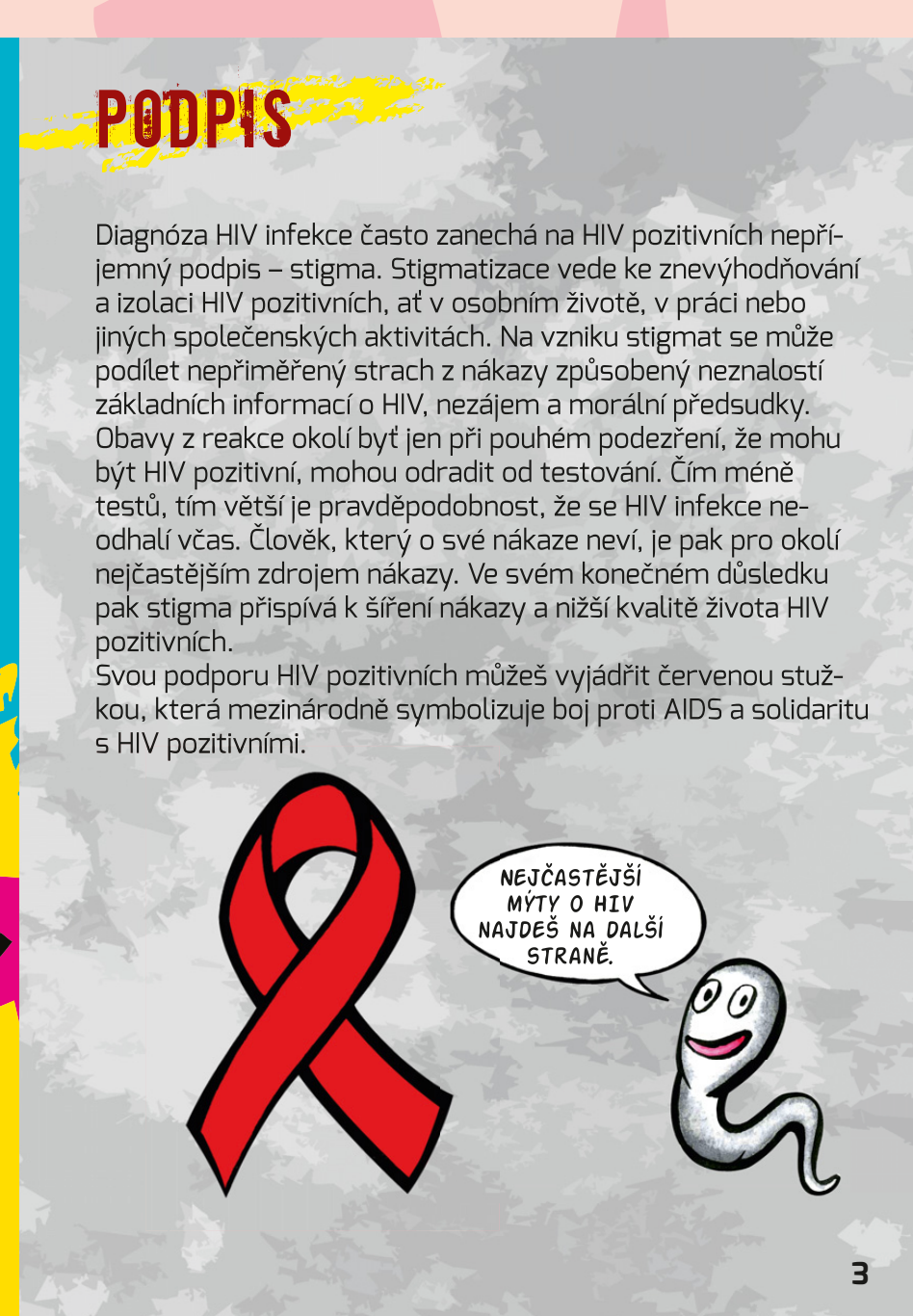
U dotazu „Myslíš si, že děti, které jsou HIV pozitivní, by měly mít možnost chodit do školy společně s dětmi, které jsou HIV negativní?“ odpověděla kladně přibližně polovina žáků (837 žáků, tj. 52,2 %). 491 žáků (30,6 %) uvedlo ne a 275 žáků (17,2 %) odpovědělo nevim.

Graf 1: Počty žáků dle skóre „Postoje“, kde 0 znamená nejméně vstřícné a 4 nejvstřícnější postoje vůči HIV pozitivním.

Výsledky jednoznačně potvrzují, že pouze čtvrtina českých žáků (24,2 %) by odpověděla kladně na tyto dotazy. Součty skóre na obě otázky tvořily veličinu „Postoje“. Počty žáků dle jednotlivých skóre veličiny „Postoje“ uvádí Graf 1. Žáci s nejvyšším skóre (4) a nejvíce vstřícní vůči HIV pozitivním byli zastoupeni přibližně ve čtvrtině případů (24,2 %). Žáci se skóre 3 představovali 12 % souboru, se skóre 2 pak 27,8 %, skóre 1 dosáhlo 12,2 % a skóre 0 bylo zastoupeno u 23,7 procent.

Postoje žáků vůči HIV pozitivním pozitivně korelovaly s jejich znalostmi o problematice HIV/AIDS – čím lepší znalosti žáci měli, tím více byly jejich postoje vůči HIV pozitivním vstřícnější.

Výsledky studie již přispěly k rozšíření zdravotně výchovného materiálu „Hádej, kdo jsem!“ o krátkou kapitolu o stigmatizaci a nejčastějších mýtech o HIV, které ke stigmatizaci mohou přispívat (Šikolová a kol., 2015).

Eliminating stigma and discrimination. In: Joint United Nations Programme on HIV/AIDS.

Global AIDS response progress reporting 2015 [online]. Geneva: UNAIDS, 2015, s. 95–99 [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/JC2702_GARPR2015guidelines_en.pdf.

UNAIDS. Key programmes to reduce stigma and discrimination and increase access to justice in national HIV responses. Guidance Note. Geneva: UNAIDS, 2012. ISBN 978-92-9173-962-2.

Autoři: MUDr. Veronika Šikolová, RNDr. Alena Fialová, Ph.D.; **Grafika:** Mgr. art. Olga Pluháčková;

Tisk: LEGIA, spol. s r.o., Poříčí 273/5, 639 00 Brno.

Vydal: Státní zdravotní ústav, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10, za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví, v roce 2015. 1. vydání.

